

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครู
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

Guidelines for developing teachers' academic leadership in the digital era under
Phitsanulok primary educational service area office 1

กาญจน์วลี แพงวังทอง, ^{1*}ชนัดดา ภูหงษ์ทอง¹ และสธิรพร ชาวน้ำชัย¹
Kanwalee Pangwungthong, ^{1}Chanadda Poohongthong¹ and Sathiraporn Chaowachai¹*

Received 12 March 2026, Revised 24 March 2026, Accepted 24 March 2026

ABSTRACT

This research aimed to study the priority needs and the guidelines for developing teachers' academic leadership in the digital era. The sample consisted of 291 teachers under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table, and proportional stratified random sampling was employed based on the number of teachers in each school. Additionally, three key informants were selected for in-depth information. The research instruments included a questionnaire and an interview form. Data were analyzed using mean, standard deviation, Priority Needs Index (PNI), and content analysis. The research findings revealed that

1. In terms of overall priority needs, the highest index was found in technology leadership for learning management, followed by curriculum design and development in response to change, and continuous self-development, respectively.

2. The guidelines for developing teachers' academic leadership are as follows (1) Organizing workshops to develop teacher leaders in using digital technology as a tool for analyzing individual student data (2) Promoting professional learning communities (PLC), contemplative education, and problem-based learning to cultivate teachers' awareness of the importance of self-development (3) Providing training to enhance teachers' knowledge and skills in systematic measurement and evaluation, emphasizing the use of diverse assessment tools, including both quantitative and qualitative approaches aligned with learning standards, objectives, and subject characteristics (4) Encouraging teachers to design learning activities and develop individualized education plans (IEPs) that reflect differences and potentials of individual learners appropriately (5) Organizing workshops to enhance teachers' academic competencies, focusing on curriculum, measurement and evaluation, and learning management that respond to changes in the digital era.

Keywords: Development guidelines, Teachers, Academic Leadership in the Digital Era

^{1*} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000

Faculty of Education, Naresuan University, Tha Pho Subdistrict, Mueang Phitsanulok District, Phitsanulok 65000, Thailand.

* Corresponding author: Tel. 09-3254-9646, E-mail address: kanwaleep67@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 291 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของครูแต่ละโรงเรียน และผู้ให้ข้อมูล 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการจำเป็นในภาพรวม ด้านที่มีดัชนีสูงสุด คือ ด้านการเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ดังนี้ 1) ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูแกนนำให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล 2) ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จัดศึกษา และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการสร้างค่านิยมให้ครูเห็นเป้าหมายของการพัฒนาตนเอง 3) ควรจัดอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยส่งเสริมการใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เน้นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ และธรรมชาติของรายวิชา 4) ควรให้ครูมีทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สะท้อนความแตกต่างและศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคลอย่างเหมาะสม 5) ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถของครูด้านงานวิชาการ โดยมุ่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การวัดและประเมินผลและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา ครู ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล

บทนำ

ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สื่อและสารสนเทศ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองการปกครองอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีความสำคัญอย่างมาก ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่าง ๆ ของพลเมืองในยุคดิจิทัล จึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสร้างเสริมพัฒนาการ ตามช่วงวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซอย (2561) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เพียงแต่ต้องการให้ครูและบุคลากรเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการศึกษาเท่านั้น แต่ต้องทำให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม หรือการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล อีกทั้งยังต้องสนับสนุนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการนำเทคโนโลยีไปใช้บูรณาการในการจัดการเรียนรู้ อย่างเชี่ยวชาญ คือ การเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติของครูแต่ละคนจนกลายเป็นวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด สิ่งนี้เรียกว่า การยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงในระดับองค์การหรือระดับสถานศึกษา

การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองให้ทันต่อความก้าวหน้า โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งเรียนรู้การเสริมสร้างทักษะทางด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง จากผลการวิจัยของ พงษ์พันธ์ กาญจนอุดม (2566) พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล พฤติกรรมของครูที่แสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี องค์ประกอบที่ 2 ด้านการกำหนดและเชื่อมโยงเป้าหมายงานวิชาการ พฤติกรรมของครูที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของกิจกรรม และสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 3 ด้านจิตสำนึกของความเป็นครู พฤติกรรมของครู

ที่แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่ดี ปฏิบัติตนดี มุ่งมั่นต่อการทำงาน องค์ประกอบที่ 4 ด้านการเป็นแบบอย่างทางวิชาการ พฤติกรรมของครูที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับงานวิชาการ มีผลงานทางวิชาการเป็นเลิศ และองค์ประกอบที่ 5 ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ พฤติกรรมของครูที่แสดงให้เห็นถึงการวางแผนในการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง และสนับสนุนให้เพื่อครูมีการพัฒนาตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สกิปพร เชาวนชัย (2567) กล่าวว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล ผู้สอนควรเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายมาเป็นการใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ จัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา บริบทของสถานศึกษา ลักษณะของผู้เรียน นำทรัพยากรการเรียนรู้ดิจิทัลในสถานศึกษามาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีการปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง จนทำให้ผู้เรียนเกิดศักยภาพสูงสุด สกิปพร เชาวนชัย (2567) จะเห็นได้ว่า ในการบริหารงานวิชาการนั้นไม่เพียงแต่จะอาศัยการบริหารงานจากผู้บริหารเพียงอย่างเดียวแต่บุคคลที่มีส่วนสำคัญอีกบุคคลหนึ่งก็คือ ครู ซึ่งครูนั้นถือได้ว่าเป็นบุคลากรที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ จิตติมา วรรณศรี (2563) กล่าวว่า การพัฒนาครูให้มีความสามารถเป็นสิ่งที่จะต้องทำอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจึงควรพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำเชิงวิชาการ โดย พรรณอร อุซุภาพ (2561) กล่าวว่า ครูต้องมีหน้าที่เป็นผู้นำวิชาการ ในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้ได้มาตรฐานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ.2552-2561 โดยครูต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ วิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์หลักสูตร และเตรียมสอนก่อนเข้าห้องเรียน เพื่อให้การทำหน้าที่มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายและความต้องการของสังคมและสอดคล้องกับ สุขุม เฉลยทรัพย์ (2559) กล่าวว่า บทบาทที่สำคัญของครู คือ การเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีความสามารถในการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). ได้ตระหนักถึงความสำคัญของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัลอย่างรวดเร็ว (Digital Disruption) เป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมดิจิทัลส่งผลต่อการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีแนวโน้มที่การจัดการศึกษาจะเปลี่ยนไป จึงได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566-2570) ในกลยุทธ์ที่ 3 ว่าด้วยเรื่องยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยมีเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู แสดงให้เห็นว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีความต้องการที่จะให้ครูมีทักษะ และภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 แต่จากการรายงานผลการทดสอบระดับชาติ (Ordinary National : O-NET) ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ในกลุ่มสาระวิชาภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) และคณิตศาสตร์ มีผลการทดสอบลดลง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การที่ครูขาดภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อผลคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เพื่อให้ครูนำไปปรับใช้ในการวางแผนและการปฏิบัติงานรวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการอบรมการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะของครูในโรงเรียน เพื่อให้ครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการและมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการแบบผสมวิธี แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,109 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 291 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์ ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของครูแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิกการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประสบการณ์ทำงาน ขนาดโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครู ประกอบด้วย 5 ด้าน ข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครู
2. สังเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครู แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา
3. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
4. สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ
5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามนิยามศัพท์เฉพาะ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถาม และการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7. นำผลค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อความของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน คำนวณหา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 ถือว่าเป็นข้อความ ที่นำไปใช้ได้

8. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วนำไปทดลองใช้ (try-out) กับครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

9. นำข้อมูลจากการทดลองและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจอีกครั้ง เพื่อจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยยื่นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เพื่อขอ ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครู

2. การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยวิธีดังต่อไปนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและเก็บข้อมูล ด้วยวิธีการกรอกแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google form)

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้น วิเคราะห์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครู โดยใช้วิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง โดยกำหนดการแปลผล ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ มาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ จำนวน 3 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้และการหาคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบเติมคำ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 แบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) มี 5 ด้าน ได้มาจากการวิเคราะห์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของพฤติกรรมของครู ในขั้นตอนที่ 1

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยศึกษาศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
2. ผู้วิจัยศึกษาผลที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 แล้วพิจารณาเลือกด้านที่มีค่าดัชนี ความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้ง 5 ด้าน มาจัดทำเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์
3. นำข้อคำถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและความสอดคล้องของข้อคำถาม กับนิยามศัพท์เฉพาะ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข
4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
5. พิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยยื่นข้อเสนอขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และแจ้งประเด็นการสัมภาษณ์ ตลอดจนติดต่อนัดหมายกำหนดการสัมภาษณ์ให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทราบล่วงหน้า
3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ตามกำหนดการสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการจดบันทึกวิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกและการบันทึกเสียง มาจัดพิมพ์เป็นข้อมูล
2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียงแบบพรรณนา แล้วสรุปประเด็นเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวม

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modi fied	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1	ด้านการเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้	4.11	0.56	มาก	4.73	0.45	มากที่สุด	0.152	1
2	ด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.16	0.54	มาก	4.77	0.41	มากที่สุด	0.144	3
3	ด้านการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	4.19	0.53	มาก	4.78	0.40	มากที่สุด	0.142	5

ตารางที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวม (ต่อ)

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	modified	
4	ด้านการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	4.13	0.59	มาก	4.76	0.45	มากที่สุด	0.152	2
5	ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา	4.16	0.56	มาก	4.76	0.44	มากที่สุด	0.144	4
รวม		4.15	0.50	มาก	4.76	0.40	มากที่สุด	0.147	

1. ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.144 ซึ่งด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

1.1 ด้านการเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ ในภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสร้างเครือข่ายทางด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.152 ซึ่งด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ครูใช้เทคโนโลยีเพื่อให้การดำเนินงานวิชาการเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ($PNI_{modified} = 0.163$)

1.2 ด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ในภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ และมีความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการบูรณาการความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.144 ซึ่งด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ครูตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการบูรณาการความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ ($PNI_{modified} = 0.156$)

1.3 ด้านการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต สุขภาพกาย สุขภาพจิต สติปัญญา และความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต สุขภาพกาย สุขภาพจิต สติปัญญา และความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.142 ซึ่งด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ครูติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ($PNI_{modified} = 0.158$)

1.4 ด้านการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ในภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูกำกับ ติดตาม ประเมินผล และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูเผยแพร่ข้อมูล

เกี่ยวกับหลักสูตรโดยอาศัยความร่วมมือกับบุคลากรและผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.152 ซึ่งด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ครูออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือพิการ ($PNI_{modified} = 0.167$)

1.5 ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูให้ความสำคัญกับการพัฒนางานด้านวิชาการ และครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน อยู่ในระดับมากสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีผลงานด้านวิชาการและมีความเป็นเลิศทางการสอนที่ได้รับการยอมรับ และผลการประเมินความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.144 ซึ่งด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ครูมีความรู้และความสามารถในการพัฒนางานวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.157$)

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน เมื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครู พบว่า

2.1 ด้านการเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูแกนนำให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล สนับสนุนให้มีการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงจูงใจ เปิดโลกทัศน์ทางการเรียนรู้ และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

2.2 ด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จัดศึกษา และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) มาใช้ในการสร้างค่านิยมให้ครูเห็นเป้าหมายของการพัฒนาตนเอง อีกทั้งผู้บริหารยังต้องสนับสนุนให้ครูเลือกใช้แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เหมาะสมกับบริบทและความแตกต่างของผู้เรียน และดำเนินการนิเทศ ติดตามให้คำชี้แนะควบคู่กับการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู เพื่อส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่มีค่านิยมร่วมกัน

2.3 ด้านการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยส่งเสริมการใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เน้นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ และธรรมชาติของรายวิชา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังควรส่งเสริมให้ครูใช้ระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนที่ชัดเจนสม่ำเสมอ เพื่อสะท้อนสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามสภาพจริง และส่งเสริมให้ครูนำข้อมูลจากการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนมาใช้ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2.4 ด้านการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ที่สะท้อนความแตกต่างและศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคลอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับคามถนัด ความสามารถ และความจำเป็นพิเศษของผู้เรียนแต่ละบุคคล และส่งเสริมให้ครูเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักสูตรและศักยภาพรายบุคคล เพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม

2.5 ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถของครูด้านงานวิชาการ โดยมุ่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การวัดและประเมินผลและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังควรส่งเสริมการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศเป็นกลไกในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูเลือกใช้เครื่องมือกระตุ้นการคิดขั้นสูง เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวมพบว่า ด้านการเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในยุคดิจิทัลเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ทำให้ครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีภาวะผู้นำในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์สื่อ นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงการวัดประเมินผล และการดำเนินงานวิชาการให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธิตาวัลย์ อุ๋นกอง (2568) กล่าวว่า ครูต้องมีการนำความรู้ แนวคิด วิธีการ ตลอดจนเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สร้างสรรค์สื่อ การวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ที่สูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมาภรณ์ แก้วฤชัย (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 องค์ประกอบที่มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาแนวทางเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อนำไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ควรพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ดังนี้

2.1 ด้านการเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูแกนนำให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล สนับสนุนการดำเนินงานด้านวิชาการ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังควรส่งเสริมให้ครูประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีความก้าวหน้าและหลากหลาย ส่งผลให้ครูจำเป็นต้องพัฒนาบทบาทความเป็นผู้นำในการเลือกใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอน การจัดอบรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะครูแกนนำให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธิตาวัลย์ อุ๋นกอง (2568) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมมือกับคณะครูในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และสื่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์พงษ์ มั่นจิต (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพานี ผลการวิจัยพบว่า ควรส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาสร้างสรรค์สื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

2.2 ด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จิตศึกษา และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) มาใช้ในการสร้างค่านิยมให้ครูเห็นเป้าหมายของการพัฒนาตนเอง อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังควรสนับสนุนให้ครูเลือกใช้แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และให้คำชี้แนะควบคู่กับการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู เพื่อส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่มีค่านิยมร่วมกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กระบวนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จิตศึกษา และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เป็นกระบวนการสำคัญที่เปิดโอกาสให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนแนวคิดร่วมกัน จึงทำให้เกิดความตระหนักรู้และวัฒนธรรมองค์กรที่ดีในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พรณอร อุซุภาพ (2561) กล่าวว่า ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ วิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์หลักสูตร และเตรียมสอนก่อนเข้าห้องเรียน เพื่อให้การทำหน้าที่มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมาย

และความต้องการของสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี จิตจักร (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและส่งเสริมให้เพื่อนร่วมงานพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานอย่างเป็นมืออาชีพด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลการพัฒนาโรงเรียนและการบริหารจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2.3 ด้านการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยส่งเสริมการใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เน้นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ และธรรมชาติของรายวิชา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังควรส่งเสริมให้ครูใช้ระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนที่ชัดเจนสม่ำเสมอ เพื่อสะท้อนสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามสภาพจริง ส่งเสริมให้ครูนำข้อมูลจากการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนมาใช้ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวัดและประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญในการวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อนำไปพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา การจัดอบรมเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะด้านการวัดและประเมินผลจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่ทำให้ครูสามารถออกแบบการประเมินได้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สติพร เขาวนชัย (2567) กล่าวว่า ครูควรมีความสามารถในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพทางการเรียนรู้ที่สูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หฤชนันท์ แสนกันยา (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูควรส่งเสริมให้ครูพัฒนานักเรียน โดยการติดตามความก้าวหน้า วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ รวมไปถึงการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาปรับปรุงหรือส่งเสริมนักเรียน

2.4 ด้านการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ที่สะท้อนความแตกต่างและศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคลอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ และความจำเป็นพิเศษของผู้เรียนแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้ครูเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักสูตรและศักยภาพรายบุคคล เพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องซึ่งส่งผลกระทบต่อรูปแบบในการจัดการศึกษา หลักสูตรจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ครูจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร รวมไปถึงความสามารถในการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ได้อย่างเหมาะสม ครอบคลุมทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พรณอร อุชูปภาพ (2561) กล่าวว่า ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ วิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์หลักสูตร และเตรียมสอนก่อนเข้าห้องเรียน เพื่อให้การทำหน้าที่มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายและความต้องการของสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ พันธก์อ้อม (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูควรมีความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.5 ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถของครูด้านงานวิชาการ โดยมุ่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การวัดและประเมินผลและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังควรส่งเสริมการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงาน

ที่เป็นเลิศเป็นกลไกในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูเลือกใช้เครื่องมือกระตุ้นการคิดขั้นสูง เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูจึงต้องมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางวิชาการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ หลักสูตร และการวัดประเมินผล การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านงานวิชาการ การส่งเสริมกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการศึกษาดูงานจากสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสะท้อนผลการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อิตาวัลย์ อุ๋นกอง (2568) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการร่วมมือกับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำความรู้ แนวคิด วิธีการ ตลอดจนเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การนิเทศการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้สูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาตรี สัตพันธ์ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูยุคใหม่ กลุ่มโรงเรียนปางมะค่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูและผู้บริหารควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการจัดค่ายเพื่อพัฒนาองค์กร (O.D. : Organization Development) มีกิจกรรมศึกษาดูงานกระชับและสร้างความสัมพันธ์ในองค์กรและอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูแกนนำให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล และสนับสนุนการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเลือกและประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจเปิดโลกทัศน์ทางการเรียนรู้ และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครู
2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครู

เอกสารอ้างอิง

- จิตติมา วรณศรี. (2563). *นวัตกรรมสู่การพัฒนาสถานศึกษา*. รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ชาตรี สัตพันธ์. (2567). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูยุคใหม่ กลุ่มโรงเรียนปางมะค่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 4*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อิตาวัลย์ อุ๋นกอง. (2568). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษายุคดิจิทัล*. ดีไซน์เบอรี่.
- ปฐมาภรณ์ แก้วฤชัย. (2568). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. วารสารวิชาการแสงอีสาน*. 22(1). 151.
- พงษ์พันธ์ กาญจนอุดม. (2566). *การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมในจังหวัดพิษณุโลก*. [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- พรรณอร อุฎาพ. (2561). *การศึกษาและวิชาชีพครู*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี จิตจักร. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด]*.

- สถิพร เชาว์ชัย. (2567). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (พิมพ์ครั้งที่ 2). การพิมพ์ดอกคอม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 (พ.ศ.2566-2570). สพฐ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แนวทางการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่เหมาะสมกับผู้เรียนวัยเรียน. สกศ.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุขุม เฉลยทรัพย์. (2559). วันครู จาก “SMART Teacher” ถึง “Smart Classroom” สู่การเป็น “Smart Thailand”. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
- สุชาติ พันธก้อม. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 22 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=61421229106
- สุริย์พงษ์ มั่นจิต. (2568). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด กลุ่มจังหวัดภูพาน. วารสารลำนาวินวิจัยปริทรรศน์. 6(2). 97-109.
- หุชนันท์ แสนกันยา. (2565). โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. <http://202.28.34.124/dspace/handle/123456789/1480>